

KATIA GEROUY.

Ηθοποιός

Συνέντευξη: Γιώτα Τέσση

Φωτογραφίες: George Alexandrakis

Ταγμένη στο σανίδι

Μιλάει αργά και με πάθος για το θέατρο, ζυγίζει τις κουβέντες της, θαρρείς από σεβασμό στην τέχνη ή από φόβο μην την προδώσει στο ελάχιστο, κι ας είναι μία από τις σπουδαιότερες ηθοποιούς της γενιάς της, που ευτύχησε να «πλάσουν» το ταλέντο της ο Κάρολος Κουν και ο Γιώργος Λαζάνης στο Θέατρο Τέχνης.

Εκεί που επιστρέφει τον Γενάρη ως μία από τις παγκοσμίου φήμης «Δούλες» του Ζαν Ζενέ, ενώ με το alter ego της Κυριάκο Κατζουράκη «οργώνουν» την Ελλάδα για να φτάσει η ταινία τους «Ussak» σε μέρη που η τέχνη δυσκολεύεται να πάει.

Κιμονό: LINA GAVRA

Μετά την τεράστια επιτυχία που γνώρισαν παγκοσμίως οι «Δούλες» του Ζαν Ζενέ, ανεβαίνουν ξανά και ξανά. Πού οφείλεται η τόσο μεγάλη αναγνώριση και ανταπόκριση στο συγκεκριμένο έργο;

Δυσκολεύτηκα να βρω την απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, στην αρχή τουλάχιστον, επειδή «Οι δούλες» είναι ένα έργο που δεν σου αποκαλύπτεται κατευθείαν. Σιγά σιγά κατάλαβα ότι ενώ μιλάει για το έσχατο περιθώριο, το οποίο, αντί να διεκδικεί αυτά που αναλογούν σε κάθε άνθρωπο και αντί να εξεγίρεται για την έλλειψή τους, χτυπά τον εαυτό του, αφήνεται, τελικά μιλάει για όλους μας.

Η Σολάνζ, την οποία υποδύμαι, και η Κλερ, την οποία παίζει η Κωνσταντίνα Τάκαλου, είναι δύο γυναίκες που πραγματικά «χτυπούν» τον εαυτό τους: η μία αιτοκονεί και η άλλη συλλαμβάνεται. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν έχουν κανενός είδους πενεματικότητα. Το μόνο που λαχταρούν είναι να μοιάσουν στην κυρία τους -στον ρόλο της Μαριάννα Κάλματρη, που υπογράφει και τη σκηνοθεσία-, να αιτοκήσουν τα πλούτη, τα φουστάνια, τα καλλυντικά, τους εραστές της. Δεν αρθρώνουν, δηλαδή, ένα άλλο αίτημα ζωής, ακριβώς επειδή δεν έχουν δει κάτι άλλο.

Αν ένα ταλαιπωρημένο πλάσμα δεν είναι εξοπλισμένο με ένα άλλο αίτημα για ζωή που να το καθιστά «παρόν» και ζωντανό, πεθαίνει, μαραζώνει, βουλιάζει αικόμα πιο πολύ. Αυτά είναι μια πολύ δραματική υπογράμμιση που κάνει ο Ζενέ και είναι απόλυτα αληθινό γιατί στην ψυχή κάθε ανθρώπου υπάρχει το ερώτημα: Τι να κάνω για να βγω από το τέλμα που με περιβάλλει; Πρόκειται για ένα υπαρξιακό ερώτημα που το αναδεικνύει ο συγγραφέας και οι «Δούλες» του παύουν να είναι «περιπτώσεις», γίνονται μια εκδοχή του ανθρώπινου είδους και είναι πολύ συγκινητικές στο τέλος.

Το κείμενο του Γάλλου δραματουργού διακρίνεται για την ειλικρίνεια και τον αιχμηρό λόγο του. Οι σύγχρονοι συγγραφείς είναι -ή οφείλουν να είναι- το ίδιο αιχμηροί;

Η ειλικρίνεια, ο σπαραγμός και η κατανόηση του Ζενέ γι' αυτό που περιγράφει, που είναι το περιθώριο του περιθωρίου, τον καθιστούν σπουδαίο συγγραφέα. Δεν έχει σημασία ποιος είναι ο ήρωας σου, αλλά πώς θα μιλήσεις γι' αυτόν. Ο Σαΐζπηρ για βασιλείς μιλούσε, αλλά μιλούσε μόνο για βασιλείς; Μιλούσε για την ύπαρξη του ανθρώπου, και κοινωνικά και πολιτικά και υπαρξιακά και μεταφορικά και ποιητικά. Έτσι μιλούν οι μεγάλοι καλλιτέχνες.

Είναι υποχρεωτικό οι σύγχρονοι συγγραφείς να είναι αιχμηροί, γιατί δεν ζούμε σε μια εποχή παγκόσμιας ειρήνης, κοινωνικής δικαιοσύνης και λύσης των βασικών βιοτικών προβλημάτων. Ζούμε ακριβώς το ανάποδο. Ένας συγγραφέας, λοιπόν, από την πραγματικότητα αντλεί και για την πραγματικότητα μιλάει. Αν δεν είναι αιχμηρός, δεν μπορώ να καταλάβω τι λόγο μπορεί να έχει η τέχνη του.

Ακόμα και ένα «τρυφερό» έργο, αιχμηρό πρέπει να είναι στο τέλος, να σε ταρακουνάει με σποιονδήποτε τρόπο, να σε γεμίζει θυμό, βαθιά συγκίνηση, να σε κάνει να ξεκαρδίζεσαι στα γέλια με τη γελοιότητα των πρωών που υποδύεσαι. Άλλα και ένα συμφιλιωτικό έργο που καταλήγει σε happy end -αν δεν είναι χολιγούντιανό-, αιχμηρό πρέπει να είναι γιατί η συμφιλίωση δεν θα 'ρθει επειδή το ευχόμαστε, θα 'ρθει μέσα από πολύ κόπτο και πόνο, θα κερδίσουν οι ήρωες το happy end τους, θα περάσουν διά πυρός και σιδήρου γιατί έτσι είναι η ζωή του ανθρώπου.

Ας πούμε, στα παραμύθια λες «ο ήρωας περπάτησε για σαράντα μέρες και έλιωσε σαράντα ζευγάρια σιδερένια παπούτσια». Αυτό το βρίσκω υπέροχο επειδή πραγματικά μεταφράζει την ουσία της ζωής μας. Όντως, για να φτάσεις κάπου που θέλεις, θα λιώσεις σαράντα ζευγάρια σιδερένια παπούτσια. Αν φτάσεις με το τζετ σου και σε περιμένει μια Μερσεντές με φιμέ τζάμια, δεν αξίζει τον κόπτο ούτε να την πει κανείς αυτή την ιστορία και ούτε που θα με ενδιέφερε αυτό το ταξίδι, όσο άνετο και να ταν.

Από τον Ζενέ, απόκληρο μιας κοινωνίας λόγω των σεξουαλικών του προτιμήσεων, φτάσαμε στον Ζακ και είδαμε τον κόσμο να παρακολουθεί σαν σε «πολιτιστικό» δρώμενο το λιντσάρισμά του. Αν αυτό δεν αρχίσουμε να το συζητάμε για πολύ ως πολίτες αυτής της χώρας, χαθήκαμε. Γιατί είναι σαν να κλείνουμε τα μάτια μας μπροστά σε ένα πράγμα πολύ απειλητικό. Είναι αυτό που είχε πει ο Μάνος Χατζιδάκης, «όποιος δεν φοβάται το πρόσωπο του τέρατος, πάει να πει ότι του μοιάζει».

Αν έχουμε μέσα μας αυτό το τέρας ως δυσανεξία στην όποια διαφορετικότητα, ως απανθρωπιά, ως βαθιά υποχώρηση σε μια απίστευτη συντηρητικότητα, είναι απλώς τρομακτικό, απάνθρωπο, λέει πράγματα φοβερά και κάπι πρέπει να γίνει επειγόντως στο κουκούτσι της ψυχής μας.

Σίγουρα έχουμε όλοι μερίδιο ευθύνης. Τι θα κάνουμε για να ξορκίσουμε την απάθεια; Δεν είναι μόνο όσοι σήκωσαν χέρι, είναι κυρίως όσοι παρακολουθούσαν το λιντσάρισμα και δεν επενέβησαν.

Αντέχει η Αθήνα 1.300 θεατρικές πρεμιέρες τον χρόνο; Υπάρχει το κοινό για να τις παρακολουθήσει; Όπως αποδεικνύεται, το κοινό ψιλοαντέχει και δεν έχω καμία αντίρρηση με την πολυφωνία, άλλωστε οι θεατές μπορούν να ψάξουν να βρουν τι τους αρέσει. Τα θέατρα είναι πολλά όσοι οι άνθρωποι του θεάτρου αντέχουν, πολλές φορές βάζουν λεφτά από την τοσέπη τους και κάνουν απλήρωτες πρόβες.

Ταυτόχρονα υπάρχουν μικρές ομάδες νέων θηθοποιών που, αν μη τι άλλο, τουλάχιστον ασκούν τα εκφραστικά τους μέσα, νιώθουν ότι δεν εγκαταλείπουν τον τέταρτο χρόνο αυτό που επί τρία χρόνια σπούδασαν. Αυτό ως δασκάλα ηθοποιών μού ρέσει, θέλω τα παιδιά που βγαίνουν από τις σχολές να παλεύουν έστω και μόνα τους, έστω και σε μικρούς δύσκολους χώρους, έστω και κινητοποιώντας μόνο τους φίλους τους. Με τον τρόπο αυτό τρέφουν το όνειρό τους, αλλιώς είναι σαν να λες «σπούδασα ξυλουργός αλλά δεν θα φτιάξω ούτε ένα τραπέζι στη ζωή μου», που είναι εφιαλτικό.

Ωστόσο, για μένα άλλο είναι το ερώτημα. Ήλπιζα, και εξακολουθώ να ελπίζω, ότι στα χρόνια της κρίσης θα φτιαχτεί ένα καλλιτεχνικό καραβάνι και οι καλλιτέχνες θα αρχίσουν να πηγαίνουν σε μέρη όπου οι άνθρωποι δεν θα έρθουν ποτέ σ' αυτούς. Η τέχνη είναι σαν το ψωμί και το νερό. Αν φανταστεί κανείς έναν κόσμο που θα κλείσουν τα ραδίφωνα, θα εξαφανιστούν τα βιβλία και τα φίλμ, θα φύγουν τα παραμύθια, θα τελειώσουν οι μουσικές και οι χοροί, μιλάμε για την Κόλαση του Δάντη.

Πώς μπορεί να φτάσει η τέχνη εκεί όπου δυσκολεύεται να πάει; Με τον Κυριάκο Κατζουράκη προσπαθήσαμε να ξεκινήσουμε κάπι, έναν νέο τρόπο πλησιάσματος της τέχνης σε πιο απομακρυσμένα από το κέντρο μέρη και νομίζω ότι θα το συνεχίσουμε τα επόμενα χρόνια της ζωής μας, αν είμαστε γεροί.

Κάναμε την ταινία «Ussak», ανέβηκε για κάποιες μέρες στην «Αλκυονίδα» και τότε σκεφτήκαμε το εξής απλό: εμείς δουλεύουμε πέντε χρόνια απλήρωτοι -γιατί τα χρήματα ήταν λίγα και έπρεπε να μοιραστούν στους υπόλοιπους συντελεστές- και αυτό ήταν όλο; Και αν η ταινία αυτή πραγματικά μπορεί να μιλήσει σε κάποιους ανθρώπους, πώς θα γίνει; Έτσι ξεκινήσαμε αυτή την ιδιόμορφη «διανομή» της ταινίας, ας πούμε ένα ταξίδι «Χωρίς μεσάζοντες», συνδέοντάς το στο μυαλό μας με τα αγροτικά κινήματα, που ευτυχώς υπάρχουν.

Φόρεμα: LINA GAVRA

Αρχίσαμε να το ψάχνουμε μέσω συλλογικοτήτων που ασχολούνται με την αποανάπτυξη, ένα θέμα που μας συγκινεί βαθιά, ή με όσους ασχολούνται με τους φυσικούς πόρους κόντρα στα μεταλλαγμένα, ένα από τα ζητήματα που πραγματεύεται η ταινία, με γυναικείους συλλόγους που ασχολούνται με χειροτεχνία και οικογιορτές και ο ένας μάς έφερε κοντά στον άλλον, με συνδικάτα ενέργειας, με κέντρα αποτοξίνωσης, με λαϊκές συνελεύσεις, με κινηματογραφικές λέσχες.

Και έτσι φτιάχτηκε, με κόπο και με χρόνο, η πρώτη φάση της περιοδείας μας μέχρι το τέλος του Φλεβάρη που θα καλύψει περίπου 40 προβολές σε πόλεις.

Ήδη έχουμε πάει από Βερολίνο μέχρι Τρίκαλα, Λαμία, Κατερίνη, Σκουριές. Πρόσφατα κάναμε ένα πεντάμερο ταξίδι στη Θεσσαλονίκη, ξεκινήσαμε από τη BIOME, μετά Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη, Ορεστιάδα. Πέντε μέρες, πέντε πόλεις.

Πόσο σας έθρεψε αυτό;

Σε απίστευτο βαθμό. Οι πιο ευφυείς παραπτηρήσεις για την ταινία, οι πιο βαθιές και καίριες και τα πιο πολλά βουρκωμένα μάτια υπήρχαν εκτός κέντρου. Εκεί λοιπόν εμείς «πληρωθήκαμε». Και είπαμε ότι αυτό θα το συνεχίσουμε μέχρι το τέλος του Φλεβάρη και μετά θα ακολουθήσει ακόμα μία φάση. Αυτό το ταξίδι δεν θα το ξεχάσω όσο ζω.

Έχοντας αυτή τη στάση ζωής, μιλήστε μας για την ευθύνη του καλλιτέχνη όπως την αντιλαμβάνεστε.

Να δώσουμε πρώτα έναν απλοϊκό ορισμό της τέχνης; Είναι μεγάλα παραμύθια που έφτιαξε το ανθρώπινο πνεύμα στους αιώνες, τα οποία χρησιμεύουν για να μας βοηθούν να ζήσουμε μια πιο πλήρη ζωή, πιο ποιητική, πιο χαρούμενη. Συνδέω πάρα πολύ την τέχνη με τη χαρά της ζωής, όσο βίαια και αν είναι τα έργα.

Για παράδειγμα, η Γκουέρνικα ένα σφαγείο δείχνει, αλλά είναι ένα χάρμα οφθαλμών, χαίρεσαι να το βλέπεις, κινητοποιούνται σκέψεις στο μυαλό σου για τι σημαίνει πόλεμος, τι σημαίνει ένας καλλιτέχνης που σπάει τη φόρμα και προχωράει την τέχνη του έπι τη φωτάς όπως ήταν ο Πικάσο.

Τι σημαίνει ένα έργο μιας αρχαίας τραγωδίας; Σε συμφιλιώνει με την κοινή ανθρώπινη μοίρα, σου βάζει ερωτήματα που δεν έχουν απαντηθεί μέχρι και σήμερα, σε κάνει να βουρκώνεις από κάτω και να ανατριχίζεις σαν παιδί.

Illustration: Amarillo Topalis

Τί είναι ο Αριστοφάνης; Σε κάνει να γελάς με την καρδιά σου, όχι με το κίτς, γιατί ο Αριστοφάνης δεν είναι κίτς, ποιητής είναι κι αυτός. Μιλάει για την πλάκα και την ταλαιπωρία που έχουμε ως ανθρώπινα όντα, πόσο έρμαια είμαστε, πόσο θέλουμε να κάνουμε κομπίνες και γελάς σαν παιδί με το χάλι μας. Αυτή είναι η αποστολή της τέχνης. Δεν είναι passa tempo, περνάω τον χρόνο μου, που και αυτό κακό δεν είναι αλλά δεν μπορείς να το βάλεις σ' αυτό που λέμε τέχνη, το οποίο μας βοηθάει να κατοικούμε ποιητικά στη γη.

Αυτή είναι η αποστολή της τέχνης. Δεν είναι passa tempo, περνάω τον χρόνο μου, που και αυτό κακό δεν είναι αλλά δεν μπορείς να το βάλεις σ' αυτό που λέμε τέχνη, το οποίο μας βοηθάει να κατοικούμε ποιητικά στη γη.

Η τέχνη είναι συνδυασμός: έχει μέσα της και ποίηση και υπαρξιακή αγωνία και σαστένες και χιούμορ και ερωτισμό. Και πας εσύ από κάτω, κάθεσαι σαν παιδάκι, κολυμπάς εκεί μέσα για λίγο και φεύγεις αναστατωμένος ή γλυκαμένος ή θυμωμένος, αλλά φεύγεις με αισθήματα. Άλλως εμείς οι καλλιτέχνες κάτι δεν κάνουμε καλά, που πολλές φορές δεν το κάνουμε καλά, αλλά έχει σημασία να το ξέρουμε για να μην το ξανακάνουμε την επόμενη φορά.

Ποια είναι η σχέση σας με τους μαθητές σας; Νιώθετε ότι δίνετε περισσότερα ή παίρνετε;

Κακά τα ψέματα, ο δάσκαλος περισσότερα δίνει, είναι υποχρεωμένος, δεν γίνεται αλλιώς. Όμως όταν βλέπεις τα μάτια των παιδιών με ενδιαφέρον και προσήλωση, και σηκώνονται πάνω και αρχίζουν να υλοποιούν πράγματα που ούτε αυτά φαντάζονταν ότι μπορούν, τότε, ναι, παίρνεις πίσω κάτι. Για μένα το βλέμμα τους έχει σημασία. Και αυτό προσπαθούμε να το δουλέψουμε στη σχολή.

Το μάτι και του μαθητή και του δασκάλου και του καλλιτέχνη μέχρι τα βαθιά γεράματά του πρέπει να είναι όπως το βλέμμα ενός μωρού που κοιτάζει με τεράστια περιέργεια, με καλή πρόθεση και με τρομερή εμπιστοσύνη. Αυτό το εκπαιδικό μάτι που δεν λέει «άσε με τώρα, αυτό το ξέρω». Αν το πει αυτό, μπαίνει ένα πλεξιγκλάς και γίνεται το θολωμένο μάτι του ενήλικα, το οποίο το έχουμε όλοι στο φουλ. Όλη η διαδικασία είναι το άλλο βλέμμα, γιατί από αυτό θα έρθει και η άλλη πρόταση ζωής.

Φόρεμα: LINA GAVRA

Κολιέ: XRIΣΤΙΝΑ MANTZABINOY

Περνάνε τρία χρόνια, τα παιδιά αποφοιτούν, ετοιμάζονται να φύγουν και εσείς έχετε τρία λεπτά για να τους δώσετε μία συμβουλή. Τι θα τους λέγετε;

Προλαβαίνω να τους πω: Μην ενοχοποιήσετε τον εαυτό σας αν δεν βρείτε γρήγορα δουλειά, δεν είναι δικό σας σφάλμα, είναι σφάλμα ενός παγκόσμιου συστήματος που καλλιεργεί την ανεργία. Δεύτερον, γίνετε πολυεργαλεία, πολυσυνιάδες. Μάθετε να αγαπάτε και τη μετάφραση και τη σκηνοθεσία και τη μουσική επιμέλεια και τη διδασκαλία και την υποκριτική. Φτιάξτε δικούς σας μικρούς θύλακες. Εάν αναγκαστείτε να πάτε σε ένα επάγγελμα εντελώς διαφορετικό από το επάγγελμα του θεάτρου, μην το θεωρήσετε ήπτα. Νιώστε εκεί μέσα καλλιτέχνες. Έχω συναντήσει πολλούς καλλιτέχνες εκτός του χώρου της τέχνης. Ανθρώπους εμπνευσμένους, με χιούμορ, με πλάκα και με αντοχή.

Τα επόμενα σχέδιά σας στο σανίδι;

Στο τέλος της σεζόν θα συμμετάσχω σε μια παράσταση που σκηνοθετεί ο Βασίλης Μαυρογεωργίου στο θέατρο Skrow και λέγεται «Κόντρα στην ελευθερία», είναι ενός νέου συγγραφέα ονόματι Εστέβα Σολέρ. Θα ανέβει προς Μάιο - Ιούνιο.

Παρακολουθείτε τηλεόραση;

Ναι, και ειδήσεις βλέπω και ζάπινγκ κάνω και αστυνομικά παρακολουθώ. Υπάρχει πρόβλημα βέβαια. Θεωρείς, ανοίγοντας την τηλεόραση και πέφτοντας πάνω σε προγράμματα, ότι είσαι τουλάχιστον στο Λας Βέγκας, όπου είναι όλα ένα τεράστιο διασκεδαστήριο και οι άνθρωποι ζουν ανέμελα, ένα πράγμα που πραγματικά με εκνευρίζει, με θυμώνει.

Έχετε κάποιον ρόλο απωθημένο ή μια συνεργασία που θα επιθυμούσατε πολύ;

Έχω δύο ρόλους που θα μου άρεσε πολύ να παίξω προσεχώς. Είναι η Μήδεια και η Μάνα Κουράγιο. Επίσης, αγαπώ πολύ τη φόρμα του καμπαρέ και προσπαθώ να γράψω στον ελεύθερο χρόνο μου κειμενάκια μικρά και αν είμαι ευχαριστημένη κάποια στιγμή, θα φωνάξω δυο-τρεις κολλητούς μου να το κάνουμε παρέα.

Τι έχει καθορίσει την πορεία σας;

Ο Κάρολος Κουν και ο Γιώργος Λαζάνης. Οι, τι έμαθα από αυτούς. Σε εκείνους οφείλω την ανησυχία και τη βουλιμία μου να μαθαίνω πράγματα και να προσπαθώ να καλυτερεύω ως καλλιτέχνης. Δεν θα φτάσω ποτέ στο μέγεθός τους γιατί ήταν δύο συνταρακτικοί καλλιτέχνες, ο καθένας με το δικό του στίγμα, αλλά αυτό το μάθημα δεν το ξεχνώ ποτέ.

Ως άνθρωπος τους οφείλω το ότι δεν κουράζομαι, την αντοχή μου. Έχω εκπαιδευτεί από αυτούς τόσο πολύ να εστιάζω την ώρα της δουλειάς σ' αυτό, όπότε δεν πάνε να πέφτουν τα ταβάνια, δεν ασχολούμαι εκείνη την ώρα με τίποτα άλλο και αυτό με γλιτώνει και από την κούραση και από τη βαρεμάρα.

Ακόμη ένας άνθρωπος που του οφείλω πάρα πολλά είναι ο Κυριάκος Κατζουράκης, ο οποίος με έμαθε να ανοίγομαι σε άλλα πεδία που από μόνη μου δεν θα το τολμούσα, να γράφω κείμενα για παράδειγμα. Εξαιτίας του έχω γίνει πολύ οργανωτική, πραγματοποιός. Αν δεν είχα συναντήσει αυτούς τους τρεις ανθρώπους, θα ήμουν πολύ φτωχότερη και ως άνθρωπος και ως καλλιτέχνης.

Ποια είναι η άμυνά σας;

Επειδή δεν είμαι κοινωνικός άνθρωπος, περνάω πολλές ώρες στο σπίτι μου διαβάζοντας και ασχολούμενη με τα πράγματα που αγαπώ. Αυτή είναι η άμυνά μου. Η δουλειά μας είναι πολύ εξωστρεφής και γι' αυτό επιζητώ τον προσωπικό χρόνο, λαχταρώ την ησυχία και τη σωπή.

Μια αγαπημένη εικόνα από τη ζωή σας;

Πριν από 25 χρόνια είχαμε πάει με τον Κυριάκο ταξίδι στη Συρία και βρεθήκαμε στην υπέροχη Παλμύρα, αυτή που δεν υπάρχει πια, και απ' το βάθος φάνηκε ένας μαύρος στρόβιλος να έρχεται καταπάνω μας και άρχισαν να φωνάζουν οι γύρω μας: «αμμοθύελλα».

Μπήκαμε όλοι μαζί έντρομοι σε ένα δωμάτιο και σκοτείνιασε ο ουρανός. Πέρασε λίγη ώρα. Όταν βγήκαμε, ήταν ένα άλλο τοπίο και είπα μέσα μου «αχ, αυτή τη σκηνή δεν θα την ξεχάσω ποτέ» γιατί είχα δέος μπροστά σε κάτι που ποτέ μου δεν το είχα ξαναζήσει, είχα και φόβο, ήταν τόσο τρομερή αυτή η στιγμή.